

Uchwała Nr
Rady MIASTA JAROSŁAWIA
z dnia2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.), Rada Miasta Jarosławia uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Jarosławia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

z up. BURMISTRZA
ZASTĘPCA BURMISTRZA
dr Dariusz Tracz

Radca Prawny
mgr Mariusz Pyszczon

UZASADNIENIE

Do zadań własnych gminy na mocy ustawy z dnia 29 lipca z 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) należy w szczególności opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024- 2030 określa wachlarz zaplanowanych działań, których celem będzie zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz usprawni system pomocy dla osób zagrożonych lub uwikłanych w zjawisko przemocy domowej. Planowane działania stanowią kontynuację, ugruntowanie i intensyfikację Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w latach 2021-2024.

Wobec powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

Zespół Interdyscyplinary
ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
w Jarosławiu

Przewodnicząca
Zespołu Interdyscyplinarnego

mgr Barbara Kwaśniak

Załącznik do uchwały Nr.....

Rady Miasta Jarosławia

z dnia

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY
DOMOWEJ W GMINIE MIEJSKIEJ JAROSŁAW
NA LATA 2024-2030**

Spis treści

Wstęp	3
I. Przemoc domowa.....	4
1. Rodzaje przemocy domowej.....	5
2. Zmiany w postrzeganiu zjawiska przemocy	8
3. Skala zjawiska przemocy na terenie Gminy Miejskiej Jarosław	10
II. Podstawy prawne programu:	15
III. Adresaci Programu	16
IV. Podmioty świadczące pomoc w zakresie przemocy domowej dla osób z terenu Miasta Jarosławia.....	16
V. Cele programu i ich realizacja	16
VI. Przewidywane efekty.....	28
VII. Finansowanie Programu	28
VIII. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030.....	29
Podsumowanie	29

Wstęp

Zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, a zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Rodziny dotknięte przemocą domową pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielenia im szczególnej pomocy. Przemoc domowa narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. W celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej przewidziano szereg zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej postępowania wobec osób dotkniętych przemocą domową oraz postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Podstawą opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Dotkniętych Przemocą Domową na lata 2024 - 2030 jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1249 z późn.zm), która nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Dotkniętych Przemocą Domową, prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania interwencyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową, zapewnienie osobom doświadczającym przemocy domowej miejsc w Ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Istotnym elementem programu jest zatem wprowadzanie w życie działań, mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc domową.

Program wskazuje główne kierunki działania Gminy Miejskiej Jarosław w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Działania te dotyczą w szczególności profilaktyki, zapobiegania i ograniczania zjawiska przemocy domowej. Opracowany dokument powiązany jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miejskiej Jarosław. Program stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2021-2027, w której wspieranie rodzin i poszczególnych jednostek w prawidłowym jej funkcjonowaniu oraz wzrost poziomu

bezpieczeństwa jest jednym z ważnych założeń. Do opracowania Programu zostali zaproszeni specjaliści i praktycy reprezentujący instytucje wchodzące w skład Zespołu Interdyscyplinarnego w mieście Jarosław. Profesjonalna wiedza współpracującej kadry specjalistów jest gwarancją, iż zaplanowane do realizacji zadania zwiększą skuteczność podejmowanych działań, co przełoży się na ograniczenie rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w Gminie Miejskiej Jarosław.

I. Przemoc domowa

Mówiąc o zjawisku przemocy oraz o sposobach jej przeciwdziałania, a także pomocy ofiarom i sprawcom, na wstępie konieczne jest zdefiniowanie najważniejszych pojęć związanych z tym tematem.

W Słowniku Języka Polskiego przemoc jest definiowana jako: "przewaga wykorzystywana w celu narzucenia komuś swojej woli, wymuszenia czegoś na kimś; też: narzucona komuś bezprawnie władza".¹

Irena Pospiszyl definiuje przemoc w następujący sposób: "... są to wszelkie i nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji."²

Rada Europy w Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 149) zdefiniowała zjawisko przemocy określając terminem przemoc domowa "wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy nie"³.

Inną definicję przemocy znaleźć można w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.). Zgodnie z definicją legalną zawartą w tym artykule przez przemoc domową rozumie się "jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia; naruszającej jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną; powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę; ograniczające lub ograniczające tę osobę dostępu do środków finansowych lub

¹<https://sjp.pwn.pl>, dostęp w dniu 23.02.2020.

²I. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, WSiP, Warszawa 1994, s. 14.

³Art. 3 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 961).

możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej; istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej⁴.

Pomimo różnic w brzmieniu przywołanych wyżej definicji, można stwierdzić, że łączy je kilka wspólnych cech:

- 1) przemoc jest intencjonalna (działanie zamierzone, ukierunkowane na ofiarę, mające na celu jej kontrolowanie i podporządkowanie),
- 2) brak równowagi sił (agresor wykorzystuje swoją przewagę, uniemożliwia samoobronę, opiera się na władzy i kontroli),
- 3) działanie wynika z zachowania człowieka (działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym),
- 4) narusza prawa i dobra osobiste (sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania oraz narusza podstawowe prawa ofiary w szczególności takie jak prawo do nietykalności fizycznej, godności czy szacunku, w tym również za pomocą środków komunikacji elektronicznej)
- 5) powoduje cierpienie i ból (sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony).

1. Rodzaje przemocy domowej

W literaturze spotkać można spotkać się z różnego typu klasyfikacjami przemocy. Najczęściej jednak wyróżnia się przemoc: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną, za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz polegającą na zaniedbaniu.

Przemoc fizyczna w czynnej postaci polega na naruszeniu nietykalności fizycznej, celowym uszkodzeniu ciała, zadaniu bólu bądź groźbie uszkodzenia ciała poprzez popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, wykręcanie rąk, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy.⁵ Skutki tego rodzaju przemocy mogą być wielorakie, począwszy od złamań i siniaków poprzez poparzenia aż po rany cięte. Z kolei forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięciu osoby doznającej przemocy w areszcie domowym lub odosobnieniu.

⁴Art. 2 ust. 1 pkt 1 Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.).

⁵M. Łuba, *Przemoc – definicja, rodzaje, gdzie szukać pomocy*, <http://www.ptsr.nazwa.pl/files/O%20przemocy%20Psycholog.pdf>, dostęp w dniu 24.02.2020.

Pod pojęciem przemocy psychicznej, nazywanej inaczej także przemocą emocjonalną, należy rozumieć powtarzające się działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystujące różnorodne mechanizmy psychologiczne, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, stosowanie gróźb. Przemoc psychiczna może polegać również na niszczeniu przedmiotów mających wartość dla osoby poniżanej.⁶

Kolejnym wyróżnianym rodzajem przemocy jest przemoc seksualna. Pod pojęciem tym należy rozumieć zmuszenie (poprzez bezpośrednie użycie siły fizycznej, groźbę użycia siły lub emocjonalny szantaż) osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania jej o zgodę, jak również w sytuacji gdy obawia się odmówić sprawcy. Do przemocy seksualnej zaliczyć można gwałt, pedofilię i kazirodztwo. Szczególnym rodzajem przemocy seksualnej jest przemoc seksualna z wykorzystaniem dzieci. Jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych.⁷

Przemoc ekonomiczna jest opisywana zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę. Podporządkowanie materialne partnerki bądź innych osób w rodzinie sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku sprawcy albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądże czy wartości materialne są używane jako środek do budowania dominującej pozycji w rodzinie. Najczęściej zjawisko to dotyczy kobiet, które nie pracują zawodowo.⁸ Do symptomów świadczących o możliwości występowania przemocy ekonomicznej w danej rodzinie należą:

- 1) pozbawianie środków do życia,
- 2) niedawanie pieniędzy na podstawowe potrzeby,
- 3) okradanie rodziny, zabieranie pieniędzy np. na hazard czy alkohol,
- 4) ograniczanie dostępu do pieniędzy, np. wylizanie pieniędzy na zakupy czy zabieranie karty kredytowej,

6J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017, s. 18-19.

7Ibidem, s. 20-21.

8Ibidem, s. 23-24.

- 5) ograniczanie możliwości korzystania ze wspólnych dóbr materialnych, np. mieszkania czy samochodu,
- 6) kontrolowanie wydatków,
- 7) obniżanie wartości zarobionych pieniędzy,
- 8) obniżanie wartości i zdolności do samodzielnego życia,
- 9) zastraszanie,
- 10) przerzucanie odpowiedzialności za utrzymanie rodziny na partnerkę,
- 11) przekupywanie dzieci prezentami.⁹

Przemoc za pomocą środków komunikacji telefonicznej (min. wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w internecie lub przy użyciu telefonu, ronieniu jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów i tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają).

Przemoc poprzez zaniedbanie polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych, najczęściej na linii rodzic - dziecko. Często nazywana jest ukrytą formą przemocy. Swój początek może już mieć w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia, zaś skrajnym przykładem zaniedbania jest zdarzające się w ostatnich latach coraz częściej porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia.¹⁰ Jako przykład tego rodzaju przemocy można podać: brak emocjonalnego kontaktu i więzi, niereagowanie na trudności, które przeżywa dziecko, nie okazywanie wsparcia, troski, zainteresowania i opieki, brak otwartości na potrzeby dziecka, niezapewnienie dziecku odpowiednich warunków materialnych, socjalnych, właściwego ubioru, który będzie dostosowany do wieku i pory roku, właściwej opieki medycznej i edukacji.

Wszystkie opisane powyżej formy przemocy są ze sobą powiązane i wywierają wpływ na wszystkich członków rodziny. Niezwykle rzadko zdarza się, że w danej rodzinie stosowana jest tylko jedna z wyżej wymienionych form przemocy. Częściej zdarza się niestety tak, że przemoc ekonomiczna wiąże się z innym rodzajem przemocy jakim jest na przykład przemoc psychiczna.

Zjawisko przemocy w domowej nie jest jednorazowe. Znacznie częściej jest procesem o długiej, czasem nawet kilkuletniej historii, mającym tendencję do powtarzania się według pewnego schematu zwanego cyklem przemocy, w którym występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) faza narastającego napięcia – początkiem jest wzrost napięcia oraz pojawianie się konfliktów, których przyczyna nie zawsze musi pojawić się w rodzinie; pojawia się agresja;

9D. Dyjakon, *Przemoc ekonomiczna – ukryta nić zniewolenia*, „Niebieska Linia” 2015, nr 6/101, s. 1.

10J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza ...*, *op cit.*, s. 28.

- ofiara podejmuje starania aby opanować sytuację uspokaja sprawcę, spełnia wszystkie zachcianki, aby powstrzymać przed wyrządzeniem krzywdy,
- 2) faza ostrej przemocy – w tej fazie następuje wybuch nagromadzonej w fazie narastania napięcia agresji i wyładowanie jej; skutki jakich ofiara doznaje to często podbite oko, połamane kości, różnego rodzaju obrażenia wewnętrzne,
 - 3) faza miodowego miesiąca – czas skruchy i okazywania miłości przez sprawcę; który dopiero teraz dostrzega, że swoim zachowaniem, skrzywdził kogoś; podejmowane są próby przeproszenia, załagodzenia sytuacji, sprawca zaczyna usprawiedliwiać swoje zachowanie często przekonując ofiarę, że był to jednorazowy incydent; ofiara wierzy w te zapewnienia i zostaje; faza ta zazwyczaj szybko się kończy i często rozpoczyna się faza narastania napięcia; ofiara nadal jest zatrzymana w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch.¹¹

2. Zmiany w postrzeganiu zjawiska przemocy

Przemoc nie jest nowym problemem społecznym, ale jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie nam współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Problem ten został zauważony zarówno w europejskiej jak i w polskiej polityce społecznej, bowiem jego następstwa prowadzą do wyłączenia społecznego jednostki lub grupy. Początkowo przemoc ściśle wiązano z problemami rodziny alkoholowej, ale w ostatnim dwudziestolecu wskazano na jej inne uwarunkowania, a także, znaczenie szerzej określono grupy szczególnego ryzyka.

Stereotyp to "szablon, uproszczony, tradycyjny, zazwyczaj irracjonalny obraz rzeczy, osób, instytucji itd., złożony z cech pozytywnych za charakterystyczne dla nich, wpojony przez środowisko w świadomość członków jakiejś grupy, warstwy społecznej, klasy."¹². Inaczej mówiąc stereotyp jest to nadmierne uogólnienie, generalizacja, schemat poznawczy, który może zostać przyjęty przez daną osobę w wyniku własnych obserwacji, przejmowania poglądów innych osób czy wzorców przekazywanych przez społeczeństwo.

W naszym społeczeństwie funkcjonuje kilka silnie zakorzenionych stereotypów dotyczących przemocy, które mają istotny wpływ na społeczne postrzeganie zjawiska przemocy. Należą do nich:

- 1) przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać w wewnętrzne sprawy rodziny,
- 2) przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego,

¹¹<http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie>, dostęp w dniu 25.02.2020.

¹²W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Wydawnictwo MUZA, Warszawa 1999, s. 473.

- 3) przemoc jest tylko wtedy, kiedy pojawiają się siniaki,
- 4) jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył,
- 5) ofiary przemocy w rodzinie ją akceptują, gdyby było inaczej odeszłyby,
- 6) dla dobra dzieci warto znieść wszystko nawet przemoc,
- 7) winnym przemocy jest alkohol, jak przestanie pić to wszystko będzie dobrze,
- 8) klaps czy jednorazowe uderzenie to nie przemoc,
- 9) gwałt w małżeństwie nie istnieje.¹³

Jednym z najczęściej występujących stereotypów funkcjonujących w społeczeństwie dotyczącym przemocy jest przekonanie, że rodzina to rzecz święta i nie należy wtrącać się w czyjeś życie rodzinne.¹⁴ Niestety z takim przekonaniem łączy się brak działania zarówno tych osób, które żyją w rodzinach dotkniętych przemocą (tych osób, dla których przemoc jest doświadczeniem codziennym) jak i świadków tej przemocy - sąsiadów, znajomych czy nawet przypadkowych obserwatorów. Powoduje to izolacje rodziny i zamyka ją na wpływy z zewnątrz, a przecież właśnie ingerencja przedstawicieli instytucji pomocowych jest impulsem do zmiany i zatrzymania przemocowych zachowań. Obecne tempo życia, narastające konflikty w społeczeństwie i towarzyszący na co dzień stres powodują, że coraz więcej osób nie radzi sobie z codziennym funkcjonowaniem i wyładowuje swoje frustracje na najbliższych członkach rodziny. Jednak interwencja podjęta na wczesnym etapie problemu daje największe szanse na zatrzymanie przemocy, zapobiegając jej narastaniu i niejednokrotnie – rodzinnym tragediom.

Innym równie często powielanym stereotypem funkcjonującym w społeczeństwie jest przekonanie, że przemoc oznacza zawsze bicie i dotyczy zwykle rodzin dysfunkcyjnych z tzw. marginesu społecznego¹⁵. Przekonanie to zniekształca obraz zjawiska przemocy, spychając je do środowisk, z którymi większość społeczeństwa nie ma kontaktu, co pozwala na poczucie się bezpiecznie w towarzystwie tak zwanych porządnym ludzi i przeświadczenie, że nas problem przemocy nie dotyczy. Niestety doświadczenia osób zajmujących się na co dzień przemocą pokazuje, że przemoc w rodzinie to zjawisko demokratyczne, które dotyczy wszystkich warstw i środowisk, a ludzie doznają przemocy niezależnie od ich statusu społecznego, wykształcenia, pozycji czy pieniędzy i często wcale nie polega na biciu albo nie tylko na biciu.

Pojawiające się w mediach informacje na temat problemów przemocy domowej pokazują, że dziennikarze koncentrują się na negatywnych przykładach i historiach związanych ze stosowaniem przemocy utrwalając panujące w społeczeństwie stereotypy. Najczęściej z przekazów medialnych wyłania się obraz, że osoby, które doświadczają przemocy są pozostawiane same sobie i nie mogą liczyć na pomoc ze strony żadnych instytucji. Zbyt rzadko pojawiają się informacje

13K. Bodzioch, D. Powąza, *Postawy, stereotypy, wiedza i doświadczenie policjantów dzielnicowych na temat ofiar przemocy domowej na podstawie badań własnych*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, Katowice 2010, s. 8-11.

14Ibidem, s. 8-11.

15Ibidem, s. 8.

o działalności ośrodków i instytucji udzielających bezpłatnej pomocy osobom doświadczającym przemocy.

Z pomocą w społecznym postrzeganiu zjawiska przemocy przychodzą kampanie społeczne realizowane przez samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe. Kampanie są narzędziem, które pozwalają nie tylko na edukację w zakresie praw człowieka, walkę z panującymi stereotypami, ale także na profilaktykę i rzeczywiste przeciwdziałanie przemocy.

Jedną z wielu kampanii wspomagających walkę z przemocą, starających się jej przeciwdziałać, a także edukować gdzie i do kogo udać się po pomoc, były kampanie "Kocham. Szanuję.", "Kocham. Nie biję.", "Kocham. Mam czas.", "Kocham. Reaguję" oraz "Kocham. Nie krzyczę"¹⁶. Pomysłodawcą i organizatorem kampanii była fundacja Krajowe Centrum Kompetencji. Do głównych celów kampanii należało: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ograniczanie jej skutków, zwiększanie społecznej wrażliwości i zaangażowania w przeciwdziałanie przemocy i agresji w rodzinie, poszerzanie poziomu wiedzy na temat przemocy domowej oraz zmiana przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie¹⁷.

3. Skala zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Miejskiej Jarosław

Jak wskazano w pierwszej części niniejszej pracy świadomość społeczna związana z występowaniem przemocy zmienia się. Ofiary coraz częściej odważają się na przeciwstawienie się doświadczanej przemocy, zgłaszając fakt jej zaistnienia odpowiednim służbom.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie Gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej oraz tworzenie Zespołów Interdyscyplinarnych¹⁸

Zespół interdyscyplinarny to grupa osób, specjalistów z różnych dziedzin, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego zespołu. Zespół tworzy odpowiednio wójt, burmistrz albo prezydent miasta, powołując do niego przedstawicieli następujących jednostek: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, kuratorzy sądowi jak również prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Obsługę organizacyjno-techniczną i finansową zespołu zapewnia ośrodek pomocy społecznej

¹⁶Krajowe centrum kompetencji - Nasze kampanie, <http://www.kck.pl>, dostęp w dniu 23.02.2020.

¹⁷„Kocham. Nie biję” – inauguracja kampanii społecznej - Aktualności - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, www.mswia.gov.pl, dostęp w dniu 23.02.2020 .

¹⁸Art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu..., *op. cit.*

a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818) - centrum usług społecznych.

Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez: diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom; inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową; opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej; rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym; powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań; monitorowanie procedury "Niebieskie Karty"; przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a; kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową; składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy diagnostyczno - pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w indywidualnych rodzinach. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi: pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej oraz funkcjonariusz Policji.

W sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową w skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi także żołnierz Żandarmerii Wojskowej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza gdy udział żołnierza Żandarmerii Wojskowej nie jest możliwy, w skład grupy diagnostyczno-pomocowej może wchodzić inna osoba wskazana przez przełożonego osoby stosującej przemoc domową lub jej przełożony. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej mogą także wchodzić: pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej; asystent rodziny; nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową

małoletniego; osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny; przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej mogą także wchodzić pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3. W sprawach osób stosujących przemoc domową, pozostających pod dozorem lub nadzorem kuratora sądowego, w skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi także zawodowy kurator sądowy lub wskazany przez kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej społeczny kurator sądowy¹⁹.

Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności: dokonanie, na podstawie procedury "Niebieskie Karty" oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową; realizacja procedury "Niebieskie Karty" w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia; zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury "Niebieskie Karty" pod jej nieobecność; realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową; występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową; występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń; monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty"; zakończenie procedury "Niebieskie Karty" dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę: uznania braku zasadności wszczęcia procedury "Niebieskie Karty", wszczęcia procedury "Niebieskie Karty"; informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury "Niebieskie Karty".²⁰

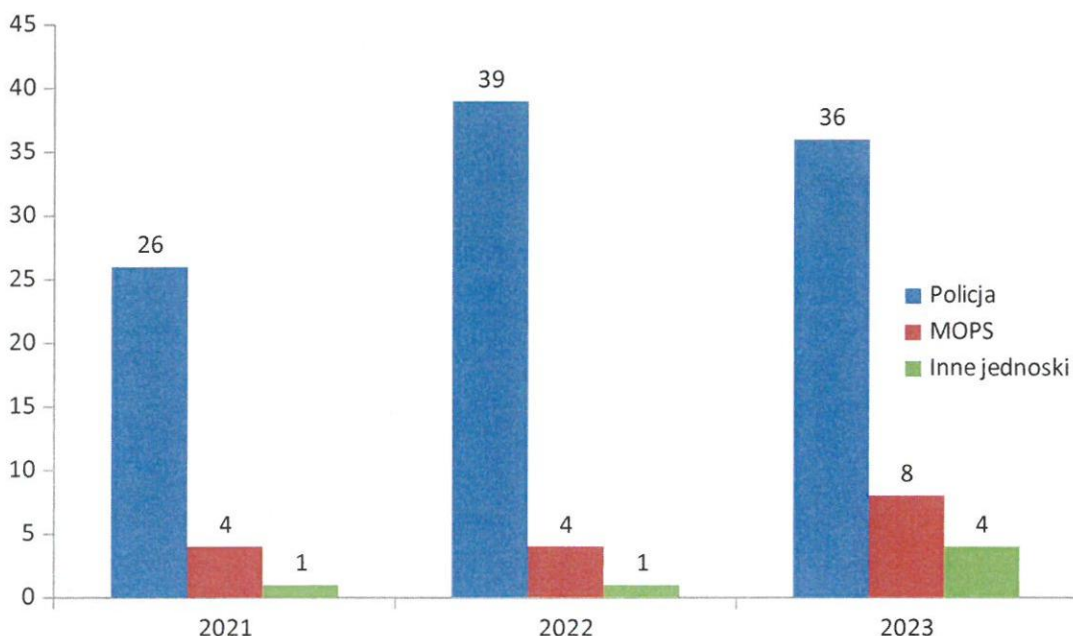
Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej został utworzony w Gminie Miejskiej Jarosław. Gminie tej podobnie jak innym gminom analogicznej wielkości nie jest obce zjawisko przemocy domowej. Z danych zawartych w sprawozdaniach z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023, wynika, że z roku na rok wzrasta liczba wszczynanych procedur "Niebieskiej Karty", co świadczy o tym, że problem przemocy domowej

19 Art. 9b ust 8 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu..., op. cit.

20 Art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu..., op. cit.

w ostatnich latach nasila się. Tendencję tą pokazuje wykres nr 1. Podmiotami, które wszczęły najczęściej procedur była policja, która w kolejnych latach wszczęła odpowiednio 26, 39 i 36 procedur oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu, który wszczął odpowiednio 4, 4 i 8 procedur. Innymi jednostkami, które w latach 2021 - 2023 wszczęły procedurę „Niebieskiej Karty” były jednostki oświatowe (1 procedura w roku 2021, 1 procedura w 2022 r. i 4 procedury w 2023 r.).

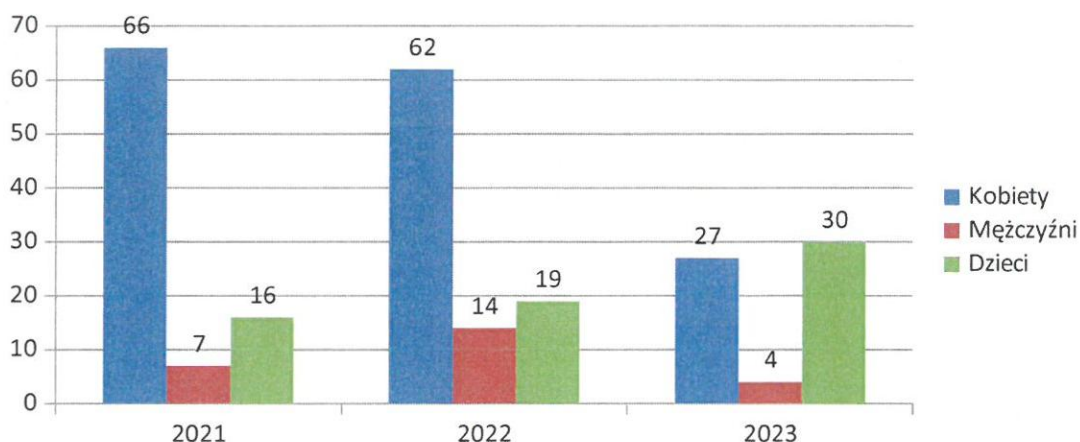
Wykres 1. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie karty" w latach 2021-2023

(źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023)

W latach 2021 - 2023 procedury "Niebieskiej Karty" prowadzone były w kierunku występowania w rodzinach przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej, przemocy za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz zaniedbywania. Z analizy formularzy „Niebieskich Kart- A”, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego, można stwierdzić, że wzrasta przemoc wobec osób małoletnich.

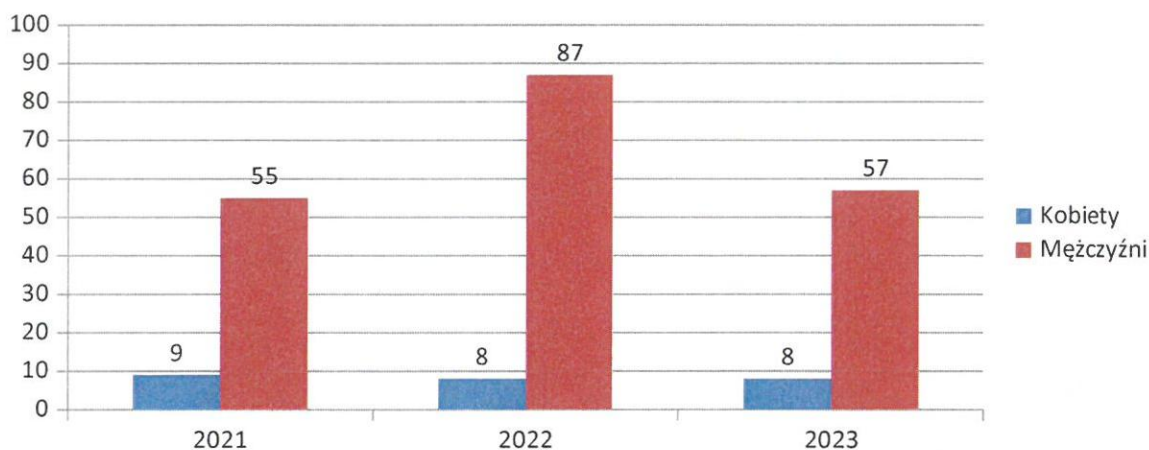
Wykres 2. Ofiary przemocy

(źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023)

Dane zawarte w sprawozdaniach z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023 pokazują, że osobami, które zdecydowanie częściej dotyka przemoc są kobiety i dzieci. Wśród ofiar przemocy zarówno fizycznej jak i psychicznej zdarzają się jednak także mężczyźni.

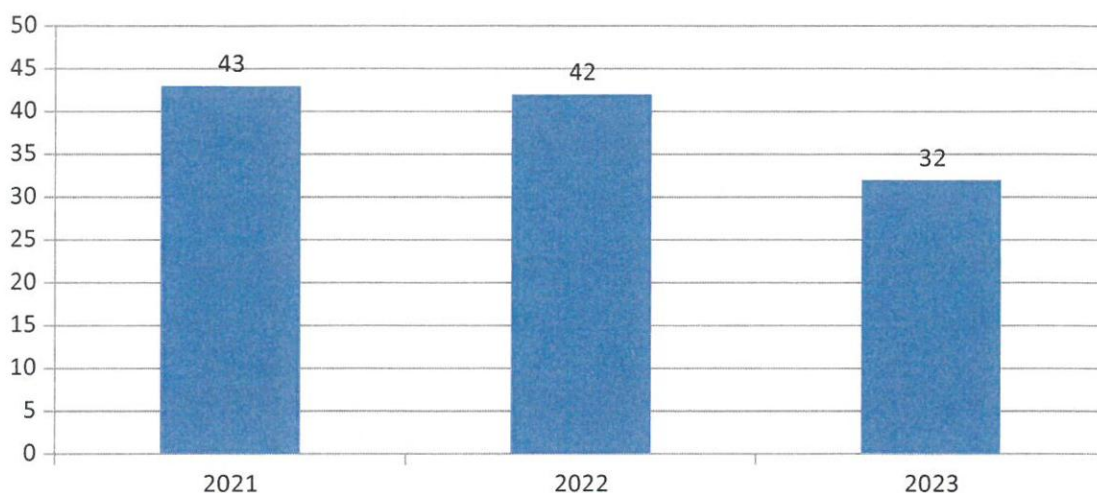
Wykres 3. Sprawcy przemocy

(źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023)

Jeżeli chodzi o sprawców przemocy na terenie Gminy Jarosław to przeważają wśród nich mężczyźni, jednakże zdarzają się także przypadki przemocy ze strony kobiet.

Wykres 4. Liczba zamkniętych procedur "Niebieskie karty" w latach 2021-2023

(źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/ Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023)

Dane zawarte w sprawozdaniach z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Jarosław za lata 2021-2023 pokazują, że liczba zamykanych procedur „Niebieska Karta” z roku na rok spada.

II. Podstawy prawne programu:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz.177 z późn. zm.),
- Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.),
- Ustawa z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz.901 z późn.zm.),
- Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 zm. wyn. z),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (t. j. Dz. U. z 2023 poz. 1870).

III. Adresaci Programu

Adresatami Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej są:

1. ofiary przemocy domowej
 - a) dzieci,
 - b) współmałżonkowie lub partnerzy,
 - c) osoby w wieku senioralnym,
 - d) osoby niepełnosprawne pozostające w zależności od sprawcy,
2. sprawcy przemocy domowej,
3. świadkowie przemocy domowej,
4. przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w razie wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie,
5. społeczność lokalna.

IV. Podmioty świadczące pomoc w zakresie przemocy domowej dla osób z terenu Miasta Jarosławia.

1. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
3. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ,
4. Komenda Powiatowa Policji ,
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ,
6. Sąd Rejonowy,
7. Prokuratura Rejonowa,
8. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
9. Placówki służby zdrowia, w tym SPZOZ, Poradnia Leczenia Uzależnień,
10. Placówki oświatowe,
11. Organizacje pozarządowe,
12. Media lokalne

V. Cele programu i ich realizacja

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach tego Programu mają służyć ochronie rodzin zagrożonych przemocą domową oraz poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy domowej.

Aby skutecznie zapobiegać problemowi przemocy i niwelować patologiczne zachowania przemocowe należy zbudować wielopoziomowy, spójny system pomocy dla rodzin uwikłanych w przemoc, którego fundamentem będzie aktywizacja zasobów lokalnych a przede wszystkim łatwiejszy dostęp do specjalistów.

Głównym celem niniejszego Programu jest ograniczanie zjawiska przemocy domowej Gminie Miejskiej Jarosław, zapewnienie ochrony jej ofiarom oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizowanie poniżej wskazanych celów operacyjnych:

1) Wsparcie rodzin, w których diagnozowana jest przemoc

- a) udzielanie pomocy rzeczowej i finansowej rodzinom dotkniętym przemocą przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu,
- b) prowadzenie edukacji wśród ofiar przemocy domowej w zakresie przysługujących im praw,
- c) oddziaływania korekcyjno - edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie,

2) Pogłębianie świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy domowej

- a) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy w rodzinie poprzez przygotowanie materiałów informacyjnych tj. ulotki, plakaty, broszury i umieszczanie ich w miejscach ogólnie dostępnych,
- b) współuczestnictwo w kampaniach i programach społecznych dotyczących przemocy w rodzinie,

3) Poprawa skuteczności podejmowanych działań przez instytucje i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Miejskiej Jarosław:

- a) zintegrowanie działań w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Miejskiej Jarosław poprzez wypracowanie aktywnej, stałej współpracy placówek oświatowych, służby zdrowia, gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, sądu rejonowego, kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych, kościoła oraz zespołu interdyscyplinarnego,
- b) profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- c) diagnozowanie, monitorowanie i reagowanie na niepokojące sytuacje mogące świadczyć

Realizacja celów programu oraz ich harmonogram:

Lp	Realizator zadania	Nazwa zadania	Opis działania zadania	Termin realizacji zadania
1.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jarosławiu	Diagnoza psychologiczna, pedagogiczna i terapeutyczna dzieci i młodzieży	Diagnoza trudności szkolnych i emocjonalnych z uwzględnieniem kontekstu funkcjonowania dziecka w rodzinie. Obejmuje dzieci od urodzenia do 18 roku życia, bądź ukończenia edukacji na etapie ponadpodstawowym	W zależności od potrzeb, na bieżąco
		Konsultacje i porady dla rodziców	Obejmuje diagnozę funkcjonowania dziecka w rodzinie, oraz porady i psychoedukacje w tym zakresie. Objęci są rodzice dzieci zgłoszonych do poradni w wieku od urodzenia do 18 roku życia, bądź ukończenia edukacji na etapie ponadpodstawowym	W zależności od potrzeb, na bieżąco
		Szkolenia, konsultacje i porady dla nauczycieli	Zadanie obejmuje szkolenia rad pedagogicznych oraz porady i konsultacje dla nauczycieli szkół z terenu miasta Jarosławia i Powiatu Jarosławskiego na pisemny wniosek dyrektora szkoły. Tematyka jest zgodna z zapotrzebowaniem wyrażonym przez szkołę – w tym tematyka zapobiegania łagodzenia skutków przemocy	W zależności od potrzeb, na bieżąco

		Zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży	Terapie indywidualne i grupowe dla dzieci do 18 roku życia, bądź ukończenia edukacji na etapie ponadpodstawowym	W zależności od potrzeb, Na bieżąco
		Terapia rodzin i konsultacje rodzinne	Objęci są rodzice i dzieci (członkowie rodzin) zgłoszonych do poradni w wieku od urodzenia do 18 roku życia, bądź ukończenia edukacji na etapie ponadpodstawowym	W zależności od potrzeb, Na bieżąco
2.	Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu		<ul style="list-style-type: none"> - wszczynanie procedury Niebieskiej Karty w sytuacjach uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej, - ocena ryzyka bezpieczeństwa osób, w tym podejmowanie działań interwencyjnych, - motywowanie do podjęcia działań korekcyjnych, edukacyjnych, i terapeutycznych, stosowanie pouczeń - udział w działaniach profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, - podejmowanie interwencji w środowisku domowym, wykonywanie postanowień zobowiązujących osobę stosującą przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wydawanie wobec osoby stosującej przemoc domowa nakazu i zakazu, zakazu zbliżania, zakazu kontaktowania oraz zakazu wstępu, - realizacja procedury postępowania 	Na bieżąco

			<p>Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecku w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowania decyzji o zapewnieniu tej ochrony – zgodnie z przepisami prawa w sytuacjach tego wymagających,</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc w diagnozowaniu sytuacji domowej osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową lub ją stosują, - informowanie o możliwych formach pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej ze współistniejącym problemem używania alkoholu oraz podejmowanie działań pomocowych tym osobom i rodzinom. 	
3.	Przedszkola, szkoły podstawowe	Pomoc psychologiczno – pedagogiczna	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie dla rodziny poprzez pomoc psychologiczno – pedagogiczną: - wsparcie dla rodziców poprzez dostarczanie wiedzy dotyczącej problematyki wychowania z zakresu komunikacji interpersonalnej pomiędzy rodzicami i dziećmi, profilaktyki zagrożeń, racjonalnego spędzania czasu wolnego, kształtowanie umiejętności wychowawczych poprzez zajęcia warsztatowe 	Działanie całoroczne, w zależności od potrzeb
4.	Przedszkola, szkoły podstawowe, MOPS	Pomoc materialna	- zapewnienie pomocy materialnej dla dzieci poprzez: zapewnienie bezpłatnych obiadów, bezpłatnych podręczników, stypendiów szkolnych	Działanie całoroczne, w zależności od potrzeb

5.	Szkoły podstawowe	Wychowanie do życia w rodzinie	Prowadzenie zajęć edukacyjnych z zakresu wychowania do życia w rodzinie mające na celu wzmocnienie więzi wewnątrzrodzinnych	Działanie całoroczne
6.	Szkoły podstawowe	Pedagog szkolny	- zatrudnianie psychologa oraz pedagoga, w tym pedagoga specjalnego, którzy organizują w szkołach i placówkach pomoc psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży, której celem jest wspomaganie rozwoju psychicznego i efektywności uczenia się poprzez pomoc wychowawcom klas i współdziałanie z nauczycielami, rodzicami (opiekunami prawnymi), pielęgniarką szkolną, organami szkoły oraz instytucjami pozaszkolnymi. Zadania specjalistów obejmują przeciwdziałanie skrajnym formom niedostosowania społecznego, udzielanie informacji dotyczącej uzyskania pomocy specjalistycznej, współpracę z kuratorami, prowadzenie szeroko rozumianej profilaktyki, organizację spotkań ze specjalistami itp.	Działanie całoroczne
7.	Instytucje kultury, szkoły podstawowe	Organizacja wypoczynku zimowego i letniego	- organizacja zimowisk w szkołach podstawowych w czasie ferii zimowych oraz półkolonii w czasie wakacji letnich jako forma zorganizowania dzieciom czasu wolnego.	Instytucje kultury, szkoły podstawowe

8.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Jarosławiu	Kampania Przeciw Przemocy	- kampania Przeciw Przemocy, pn.: „16 dni akcji przeciw przemocy ze względu na płeć” oraz pn. „19 dni przeciw przemocy wobec dzieci i młodzieży”	IV kwartał roku (kampania realizowana corocznie)
9.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jarosławiu	Procedura „Niebieskie Karty”	- przyjmowanie i wypełniania formularza „Niebieska Karta A”, uczestnictwo w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz grupach diagnostyczno – pomocowych	W zależności od potrzeb
		Procedura w przedmiocie kierowania na leczenie odwykowe	- przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o leczenie odwykowe osób stosujących przemoc i jednocześnie nadużywających alkoholu, kierowanie na badanie do biegłych sądowych w celu badania w przedmiocie uzależnienia oraz wskazania zakładu leczenia odwykowego, kierowanie stosownych wniosków do sądu	W zależności od potrzeb
		Kampanie profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy	- zakup materiałów (ulotek, broszur, plakatów) o tematyce przeciwdziałania przemocy domowej, rozpowszechnianie w/w materiałów wśród mieszkańców miasta Jarosławia, doposażanie w materiały edukacyjne Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Jarosławiu	W zależności od potrzeb

10.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Jarosławiu	Prowadzenie Centrum Wsparcia Dziecka i Rodziny	- w ramach Centrum funkcjonuje : Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD - placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z programem socjoterapeutycznym i wsparciem dzieci w pokonywaniu trudności szkolnych. - w ognisku realizowane są programy: rozwijania umiejętności społecznych, zainteresowań artystycznych i sportowych oraz zdrowego odżywiania. Dyżur psychoterapeuty, mediatora, dyżur Społecznego Rzecznika TPD, warsztaty Szkoła dla rodziców (minimum 10 chętnych rodziców)	Placówka całoroczna, czynna w dni powszednie od 9-17. Obejmuje opieką ok 30 dzieci W zależności od potrzeb
		Prowadzenie cyklu audycji radiowych pod tytułem „Wychowanie przez mądre kochanie” na antenie Radia Fara	Audycje mają na celu propagowanie świadomego, odpowiedzialnego rodzicielstwa, sposobów budowania dobrych relacji w rodzinie, komunikacji między rodzicami a ich dziećmi, skutecznych metod rozwiązywania konfliktów.	W trzecią środę miesiąca z pominięciem miesięcy wakacyjnych.
		Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży w formie półkolonii letnich i zimowych, kolonii, zimowisk, obozów, wycieczek	Pozyskiwanie środków z dotacji, darowizn i grantów na wsparcie finansowe udziału dzieci w wypoczynku, szczególnie dzieci z rodzin przeżywających różne trudności. Rekrutację prowadzi się w porozumieniu z pedagogami szkolnymi, pracownikami socjalnymi MOPS, asystentami rodzin.	W trakcie ferii letnich i zimowych

		Organizacja imprez środowiskowych	Dzień Dziecka, Pikniki Rodzinne, warsztaty kulinarne, warsztaty rękodzieła – wszystkie formy służą wzmocnieniu więzi rodziców z dziećmi	Okazjonalnie. Kilka razy w roku
		Prowadzenie kampanii społecznych, realizacja projektów	- kampanie społeczne promujące Prawa Dziecka, - kampanie przeciw krzywdzeniu dzieci we współpracy z lokalnymi mediami i szkołami. - realizacja projektów adresowanych do dzieci i młodzieży, rodzin oraz rodziców.	W miarę zdobytych na ten cel grantów
		Wsparcie rzeczowe i finansowe dla rodzin znajdujących się w potrzebie	- paczki żywnościowe, przybory szkolne, paczki okolicznościowe, pomoc finansowa na leczenie i rehabilitację.	W miarę potrzeb i posiadanych środków
11.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu	Program Korekcyjno-Edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową	- celem programu jest psychoedukacja mężczyzn w kierunku zmiany zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnera	W zależności od potrzeb
		Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie	- celem programu jest psychoedukacja sprawców przemocy w rodzinie w kierunku zmiany zachowań typu przemocowego, - analiza przyczyn własnego postępowania, wgląd w mechanizmy	W zależności od potrzeb

			własnych zachowań, - podniesienie wiedzy i umiejętności wychowawczych, itp. na rzecz postawy partnerstwa.	
		Szkolenie kadry pomocy społecznej	- szkolenie kadry pomocy społecznej wykonującej zadania z zakresu interwencji kryzysowej oraz przemocy w rodzinie	W zależności od zapotrzebowania i możliwości finansowych
		Specjalistyczne poradnictwo w ramach PIK	- poradnictwo psychologiczne dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży, radcy prawnego oraz pracownika socjalnego na rzecz osób przebywających w sytuacji kryzysowej, będących ofiarami przemocy domowej oraz innych trudnych sytuacjach kryzysowych.	Przez cały rok
12.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu/ Zespołu Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław	Realizacja programów i projektów wspierających system przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- terapia psychologiczna dla osób zagrożonych i uwikłanych w przemoc domową; - tworzenie grup wsparcia dla osób zagrożonych i uwikłanych w przemoc domową; - realizacja warsztatów skierowanych do dzieci i młodzieży ze szkół, przedszkoli i świetlic socjoterapeutycznych; - realizacja warsztatów dla rodziców w zakresie prawidłowej komunikacji z dziećmi bez agresji.	Na bieżąco, w okresie realizacji programu
		Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarne	- organizowanie posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej	

	<p>zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej</p>	<p>i tworzenie grup diagnostyczno – pomocowych</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja procedury „Niebieskiej Karty” - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową, mających na celu zapobieganie zjawisku, - diagnozowanie problemu przemocy domowej, - inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową, - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach, - rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową, - monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy, - prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań, - kontynuowanie i doskonalenie współpracy między instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy domowej, 	
	<p>Udzielanie pomocy i wsparcia osobom</p>	<ul style="list-style-type: none"> - udzielanie pomocy finansowej; -podejmowanie interwencji w środowisku domowym, w tym także 	

	doznającym przemocy	wykonywanie przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecku w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową - udostępnienie informacji w zakresie możliwości uzyskania pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej a także przydzielanie i praca asystenta rodziny na terenie Gminy Miejskiej Jarosław; - praca socjalna; - realizacja innych działań, mających na celu pomoc osobom uwikłanym w przemoc domową dostosowanych do indywidualnych potrzeb.	
	Rozwijanie i doskonalenie służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- organizowanie szkoleń, seminariów, konferencji.	W zależności od czasu realizacji programu
	Monitorowanie i ewaluacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w gminie Miejskiej Jarosław	- dokonywanie okresowej ewaluacji – raportu Programu przez Zespół Interdyscyplinarny; - opracowywanie i wdrażanie programów naprawczych; - inicjowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy; - korzystanie z doświadczeń innych gmin realizujących opracowane i wdrożone przez siebie lokalne programy przeciwdziałania przemocy domowej.	

VI. Przewidywane efekty

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030 związany jest z realizowaniem ustawowych zapisów, którego celem jest minimalizowanie skali zjawiska przemocy domowej oraz jej skutków.

Program ten zakłada konieczność podejmowania aktywnych i kompleksowych działań skoncentrowanych w równej mierze na przeciwdziałaniu przemocy, ochronie ofiar przemocy jak i oddziaływaniach na osoby, które przyjmują postawy agresywne i wykazują zachowania przemocowe.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030 stanowi kontynuację programu realizowanego w latach 2021-2024 uzupełnioną o zdobyte umiejętności i doświadczenia, których efekty będą widoczne w:

- a) zmianie postaw społeczności lokalnej,
- b) zwiększeniu społecznej wrażliwości i zaangażowaniu w problematykę dotyczącą przeciwdziałania przemocy,
- c) promowaniu metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- d) poszerzaniu dostępności i skuteczności pomocy dla osób doświadczających przemocy,
- e) wzroście liczby osób zajmujących się profesjonalnie pomocą ofiarom i sprawcom przemocy.

VII. Finansowanie Programu

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030 będzie finansowana ze środków własnych Gminy, oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych dostępnych źródeł. Poszczególne podmioty realizujące zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej będą finansowały działania zgodne z programem w ramach własnych środków finansowych.

VIII. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Jarosław na lata 2024-2030

Stały coroczny monitoring i ewaluacja Programu mają na celu sprawdzanie efektywności prowadzonych działań, podejmowanych zadań i sposobów ich realizacji, by w konsekwencji zwiększać efektywność pracy poszczególnych jednostek w zakresie zjawiska przemocy domowej. Ważna jest szybkość reagowania na ujawniane przypadki przemocy domowej, odpowiednie reagowanie i podejmowanie wszelkich dostępnych działań, by minimalizować przypadki przemocy, łagodzić jej skutki, a także podnosić świadomość społeczną w tym zakresie.

Program poddawany będzie ewaluacji corocznie w terminie do dnia 31 marca roku następnego poprzez prowadzenie statystyk ich analizę jakościową i ilościową a z realizacji zadań programowych sporządzane będą sprawozdania roczne wg następujących wskaźników:

- a) liczba osób objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy domowej,
- b) liczba przeprowadzonych interwencji,
- c) liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”,
- d) liczba spraw zgłoszonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jarosławiu,
- e) liczba osób, które podjęły dział w oddziaływaniach korekcyjno- edukacyjnych,
- f) liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta”.

Podsumowanie

Zadaniem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 jest dążenie do integracji i aktywizacji specjalistów i instytucji w obrębie poszczególnych jego zadań w celu skuteczniejszej i kompleksowej pomocy ofiarom z jednoczesnym pakietem działań adresowanych do sprawców.

Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej powinno opierać się na:

- a) interdyscyplinarności działań instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem i zapobieganiem problemu przemocy,
- b) informowaniu społeczeństwa,
- c) profesjonalizmie osób pomagających,
- d) stałym podnoszeniu kwalifikacji pracowników realizujących działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej.

W pomocy rodzinom, w których występuje przemoc niezwykle istotne jest, aby interwencja pociągała za sobą dalsze działania. Ważne jest aby odpowiednie służby i instytucje podejmowały dalsze kroki jak najszybciej, zmierzające do trwałego zatrzymania przemocy. Celem pomocy w kryzysie jest rozpoznawanie najpilniejszych potrzeb rodziny i pomoc w ich zaspokajaniu, oraz budowanie systemu wsparcia dla tej rodziny- zgodnie z potrzebami, w oparciu o odpowiednie służby i instytucje.

Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 przyświecać będzie potrzeba pełnego zaangażowania i współpracy wszystkich instytucji, których efektem będzie podejmowanie oddziaływań zarówno wobec osób doznających przemocy, jak również stosujących przemoc domową.

Zespół Interdyscyplinary
ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
w Jarosławiu
Przewodnicząca
Zespołu Interdyscyplinarnego
mgr Barbara Kwaśniak